

внутрішнім розподілом останніх на публічних та приватних осіб, що дозволить відійти від надмірної деталізації суб'єктів, з одного боку, домогтися універсальності класифікаційного розподілу (навіть не зважаючи на можливі зміни в законодавстві) з одночасним врахуванням специфіки прояву правосуб'єктності, з іншого. Це сприятиме уніфікації наукового базису для подальшої нормотворчої діяльності в адміністративно-правовій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриценко І.С. Становлення і розвиток наукових поглядів на основні інститути вітчизняного адміністративного права: монографія / Іван Сергійович Гриценко. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. – 335 с.
2. Якуба О.М. Советское административное право. Часть Общая: учебник / Ольга Мироновна Якуба. – К.: «Вища школа», 1975. – 232 с.
3. Советское административное право: учебник / под ред. П.Т. Василенкова. – М.: Юрид. лит., 1981. – 464 с.
4. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
5. Адміністративне право: навч. посібн. / О.І. Остапенко, З.Р. Кісіль, М.В. Ковалів, Р.В. Кісіль. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 536 с.
6. Стеценко С.Г. Адміністративно право України: навч. посібник / Стеценко С.Г. – К.: Атіка, 2007. – 624 с.
7. Мосьондз С.О. Адміністративне право України (у визначеннях та схемах): навч. пос. / Мосьондз С.О. – К.: Атіка, 2008. – 272 с.
8. Школик А.М. Порівняльне адміністративне право: навч. пос. / Школик А.М. – Львів: ЗУКЦ, 2007. – 308 с.
9. Адміністративне право України. Академічний курс: підручн.: У двох томах. Том I. Загальна частина (ред. кол.: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. – 584 с.
10. Адміністративне право України: підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 544 с.

УДК 342.552:36 (477)

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ВИРІВНЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Кондаков Д.М., аспірант

Запорізький національний університет

Дане дослідження проводилося з метою встановлення особливостей правового регулювання та побудови системи управління фінансами територіальних громад у розвинених державах Європи та США, а також можливостей застосування іноземного досвіду в реаліях сучасної України.

Ключові слова: *Європейська хартія місцевого самоврядування, система фінансового вирівнювання, місцеве самоврядування, міжбюджетні трансферти, процес державного управління.*

Кондаков Д.Н. ИНОСТРАННЫЙ ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ ВЫРАВНИВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В УКРАИНЕ. / Запорожский национальный университет, Украина

Данное исследование проводилось с целью установления особенностей правовой регуляции и построения системы управления финансами территориальных обществ в развитых государствах Европы и США, а также возможностей применения иностранного опыта в реалиях современной Украины.

Ключевые слова: Европейская хартия местного самоуправления, система финансового выравнивания, местное самоуправление, межбюджетные трансферты, процесс государственного управления.

Kondakov D.N. FOREIGN EXPERIENCE OF THE USE OF FINANCIAL INSTRUMENTS FOR SMOOTHING OF REGIONAL DEVELOPMENT AND POSSIBILITY OF HIS APPLICATION IN UKRAINE./ Zaporizhzhya national university, Ukraine

This research was conducted with the purpose of establishment of features of the legal adjusting and construction of control system by finances of territorial societies in the developed states of Europe and USA, and also possibilities of application of foreign experience in realities of modern Ukraine.

Key words: European charter of local self-government, system of the financial smoothing, local self-government, interbudgetary transferty, process of state administration.

Іноземний досвід свідчить, що місцеве самоврядування належить до основних елементів, які формують механізм економічної системи західного благоустрою та добробуту населення. У ХХ ст. у всьому світі прискорився процес демократизації державного устрою і управління, з моменту підписання членами Ради Європи Європейської хартії про місцеве самоврядування, в якій були визначені основні загальноєвропейські принципи організації місцевого самоврядування, основні положення формування і розподілу фінансових ресурсів регіонального розвитку.

У нашій країні цій проблемі не приділяється достатньої уваги на практиці, хоча Україна як незалежна і самостійна держава, приєднавшись до Європейської хартії місцевого самоврядування в листопаді 1996 р., взяла на себе зобов'язання будувати фінанси місцевого самоврядування відповідно до міжнародних стандартів. На Заході вирішення цього питання є основним шляхом розвитку державної влади, ефективності і прозорості управління.

Базовою ланкою системи державного управління є місцеві органи влади, оскільки основна частина державних завдань виконується на місцевому рівні. Місцеве самоврядування – це важливий і необхідний інститут державної влади, який може зробити цю владу ефективнішою і демократичною тільки тоді, коли в його розпорядженні буде достатня кількість фінансових ресурсів [7, 88].

Досвід функціонування фінансів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах є корисним для України з позиції вивчення механізмів фінансового вирівнювання, за рахунок яких промислово розвинені країни добилися необхідного рівня фінансової автономії своїх місцевих органів влади.

Система фінансового вирівнювання ґрунтується на механізмі міжбюджетних відносин. Відомо, що кожна країна має власну математичну модель міжбюджетних відносин, що тісно пов'язана з індивідуальними особливостями її регіонів. Ефективність моделі міжбюджетних відносин, яка діє в певній країні, залежить від оптимального поєднання методів і форм бюджетного регулювання, яке здійснюється за допомогою горизонтального та вертикального вирівнювання [5, 63]. У процесі вертикального бюджетного вирівнювання ліквідовуються невідповідність між видатковими функціями бюджетів усіх рівнів та їх дохідними можливостями, тобто досягається баланс усіх ланок бюджетної системи по вертикалі. Визначення дохідних джерел передбачає чіткий розподіл повноважень між органами влади вирівнювання. При горизонтальному вирівнюванні відбувається перерозподіл бюджетних коштів від "багатих" регіонів до "бідних", які, як правило, здійснюються через фінансову допомогу. Поєднання вертикального бюджетного вирівнювання з горизонтальною збалансованістю забезпечить відповідний рівень споживання наданих бюджетних послуг на всій території країни.

За типами регулювання міжбюджетних відносин можна виділити такі групи країн: 1) країни з високим ступенем самостійності регіональної і місцевої влади (Австралія, Канада, США - федеративний тип державного устрою); 2) країни із суттєвим ступенем автономності бюджетів (Австрія, Німеччина, Швейцарія – федеративний тип державного устрою); 3) країни з високою часткою участі місцевих органів влади і фінансування місцевих соціальних видатків (Данія, Норвегія, Швеція, Фінляндія – унітарні країни); 4) країни зі значною фінансовою залежністю регіонів від центрального бюджету (Франція, Греція, Італія, Іспанія – унітарні країни) [6, 221]. Для федеративних країн характерною є трирівнева бюджетна система (федеральний бюджет, бюджети суб'єктів федерації, місцеві бюджети), а бюджетна система в унітарних країнах представлена двома рівнями бюджетів (державний бюджет і місцеві бюджети). У більшості країн світу будь-який із зазначених бюджетів складається з дохідної та видаткової частин. У багатьох країнах основним проявом демократичності є виділення такої управлінської

структури, як інститут місцевого самоврядування, а тому особливої уваги заслуговують фінанси цих структур.

У багатьох країнах місцеві бюджети при формуванні своїх поточних доходів значною мірою залежать від трансфертів із бюджету центральної адміністрації (Нідерланди, Італія, Ірландія, Канада, Португалія). Трансфертне фінансування місцевих бюджетів з боку центральної адміністрації свідчить про інтенсивний перерозподіл національного доходу через бюджетні канали з метою усунення диспропорцій у розвитку регіонів. У цих країнах всі основні податки надходять до бюджету центральної адміністрації, місцеве ж оподаткування ледве перевищує 10% поточних доходів. Головним питанням регіональної економічної політики, що стоїть на порядку денному в країнах з трансфертним фінансуванням територій, є питання підвищення ефективності бюджетного перерозподілу, а також зниження фінансової залежності місцевих органів влади від “центру” і посилення їх податкової автономії. Що стосується України, то тут нормативна база надання бюджетних трансфертів практично відсутня. У галузі законотворчості для місцевого самоврядування ми відстали від сусідніх держав на 3-4 роки, що не могло негативно не вплинути на розбудову місцевого самоврядування. Проте, з прийняттям Основного Закону України надія на прискорення розбудови фінансових відносин між різними рівнями держави, включаючи і бюджетні трансферти, істотно зростає, хоча їх засади сформульовані занадто загально, а тому підлягають конкретизації в спеціальному законодавстві.

Наприкінці слід відзначити, що досить великою популярністю в країнах з розвинутою економікою користується “теорія соціального федералізму” чи, як її називають інакше, “теорія місцевих фінансів або багаторівневого державного господарства”. Її почали розробляти в кінці 50-х і в 60-і роки видатні американські економісти економетричного напрямку В. Баумаль, К. Белл, В. Оутс та інші. Прихильники теорії фіскального федералізму виходять з того, що все державне господарство в цілому (або ті підприємства, установи і адміністративні структури, котрі належать державному сектору економіки) представляють собою “багаторівневу систему державного господарства”, де існує розподіл функцій управління між рівнями та юридичне підпорядкування їх по вертикалі. У зв’язку з цим у центрі досліджень постають такі питання: оптимальна кількість рівнів управління державним сектором, оптимальний розподіл повноважень між ними, рівень найбільш ефективного фінансування соціальних видатків (обласний або муніципальний), ступінь втручання центрального уряду в управління (і фінансування) видатків місцевих органів влади (перш за все місцевих податків), форма контролю за витратами на всіх рівнях “державної економіки”.

У реальній ситуації, яка склалася з місцевими радами в Україні, доречно було б звернутися до вивчення і практичного застосування досвіду фінансового регулювання відносин “центру” і “периферії” таких федеративних держав із розвинутою ринковою економікою, як США, Німеччина, Швейцарія та Австрія. Корисно також вивчити досвід унітарних держав, які впроваджували в життя теорію “фіскального федералізму” і постійно знижували ступінь перерозподілу національного доходу через центральний бюджет. Отже, зарубіжний досвід побудови бюджетних систем і способів фінансування місцевих органів влади дозволяє зробити певні висновки щодо реформування бюджетної системи в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 37-38. – Ст. 189.
2. Всесвітня декларація місцевого самоврядування, прийнята на Міжнародному конгресі в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) 23-26.09.1985. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/natural/Npkntu_e/2009_15/.../16.pdf
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
4. Василик О.Д. Бюджетна система України / Василик О.Д., Павлюк К.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
5. Дем’янишин В.Г. Бюджетне планування та його особливості в умовах демократичних перетворень / В.Г. Дем’янишин // Світ фінансів. – 2004. – № 1. – С. 62-71.

6. Кириленко О.П. Місцеві фінанси / Кириленко О.П. – К.: Знання, 2006. – 677 с
7. Мельник С.І. Бюджетний процес і міжбюджетні відносини на рівні місцевих бюджетів району / Мельник С.І. – К.: Міленіум. - 2003. – 266 с.

УДК 347:61(100) «1914»

ГЕНЕЗИС ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДОПУСК ДО МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕЯКИХ КРАЇНАХ СВІТУ ДО 1914 РОКУ

Літінська Я.Г., аспірант

Запорізький національний університет

У статті досліджені загальні тенденції становлення інституту допуску до медичної діяльності в деяких країнах Стародавнього світу, проаналізований генезис інституту допуску до медичної діяльності (ліцензування) в країнах англосаксонської правової сім'ї (Англиї, США) до 1914 року, здійснено дослідження генезису інституту допуску до медичної діяльності (атестації) на території Росії до 1914 року, зроблено висновки стосовно впливу законодавства про допуск до медичної діяльності в Російській Імперії та країнах англосаксонської правової сім'ї на інститут допуску до медичної діяльності в сучасній Україні.

Ключові слова: генезис, допуск до медичної діяльності, ліцензування, атестація, система органів управління охороною здоров'я, контроль, англосаксонська правова сім'я, Російська Імперія.

Литинская Я.Г. ГЕНЕЗИС ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО ДОПУСКА К МЕДИЦИНСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В НЕКОТОРЫХ СТРАНАХ МИРА ДО 1914 ГОДА / Запорожский национальный университет, Украина

В статье исследованы общие тенденции становления института допуска к медицинской деятельности в некоторых странах Древнего мира, проанализирован генезис института допуска к медицинской деятельности (лицензирование) в странах англосаксонской правовой семьи (Англии, США) до 1914 года, исследован генезис института допуска к медицинской деятельности (аттестации) на территории России до 1914 года, сделаны выводы относительно влияния законодательства о допуске к медицинской деятельности в Российской Империи и странах англосаксонской правовой семьи на институт допуска к медицинской деятельности в современной Украине.

Ключевые слова: генезис, допуск к медицинской деятельности, лицензирование, аттестация, система органов управления охраной здоровья, контроль, англосаксонская правовая семья, Российская Империя.

Litinska Y.G. GENESIS OF THE LEGASLATION ON ADMISSION TO THE MEDICAL ACTIVITY IN SOME COUNTRIES TO 1914 / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In the general tendencies of the formation of the institution of access to medical practice were investigated, genesis of the institution about access to medical practice (licensure) in common law (England, USA) till 1914 was analyzed, genesis of the institution about access to medical practice (certification) in Russian Empire was investigated, assumptions about impact of the legislation about access to medical practice in Russian Empire and Common law commonwealth on the institution of access to medical practice in modern Ukraine were made.

Key words: genesis, access to medical practice, licensure, certification, system of health care governance, control, common law, Russian Empire.

Будь-яка держава світу завжди повинна переслідувати мету захисту національної безпеки. Не виключенням із зазначеної тенденції має бути і Україна. У відповідності до ст.8 Закону України „Про основи національної безпеки України”, загрозою національної безпеки та національним інтересам була визнана криза системи охорони здоров'я і соціального захисту і, як наслідок, погіршення стану здоров'я населення.

Однією з важливих складових організації системи охорони здоров'я є інститут допуску до медичної діяльності. Ефективне правове регулювання зазначеного інституту повинно уберегти населення країни від некваліфікованої медичної допомоги. Сьогодні проблеми правового регулювання допуску до медичної діяльності актуалізуються, зокрема, у зв'язку із законопроектною роботою, пов'язаною із визначенням шляхів законодавчого врегулювання адміністративних послуг, внесенням змін до законодавства щодо питань ліцензування, розглядом проекту Медичного кодексу України, закону “Про лікарське самоврядування”, проекту постанови КМУ від 19.10.2009 року „Про внесення змін до переліку органів ліцензування”.